

штена је драгоцјена архивска грађа у овом граду.

Најзад, јединице НОВ Југославије ослободиле су Нови Пазар 28. новембра 1944. године, уз масовну подршку народа у овом крају.

Највећи дио књиге садржи биографије погинулих бораца, рођених у Новом Пазару, односно у срезу дежевском, и свих оних који су дуже времена живјели и радили у овом крају. Биографије тридесеторице најiskusнијих бораца, углавном организатора НОР-а, опширније су обрађене и илустроване са доста података. Међу најистакнутијим револуционарима овога краја налази се и неколико њих са територије данашње Црне Горе (из Рожаја, Ивањграда, Плава, Бијелог Поља). Из биографија се јасно види да су они дали видан допринос развоју револуционарног покрета и народноослободилачке борбе у овом дијелу Санџака. Подаци о учењу људи са територије данашње Црне Горе у НОП-у овог дијела Санџака, па добрим дијелом и рад на његовом организовању, јасно

илуструју повезаност партијских организација и покрета у цјелини.

У књизи су дати најосновнији подаци и за остала 73 погинула борца из новопазарског краја. Тако су на сажет начин обрађени подаци за све пале у НОР-у.

На крају књига има преглед споменика из НОБ-а у новопазарској општини (углавном, ранији срез дежевски), илустрован фотографијама и споменичким садржајима (текстовима).

Вриједност ове књиге је свакако значајна. Она говори о учењу 1588 бораца из новопазарског краја у НОР-у и револуцији. Међутим, њен значај је много већи, јер она отрже од заборава многе податке и догађаје, чије макар и узредно спомињане у појединим биографијама палих бораца и у историјском пресеку развика НОБ-а у новопазарском крају значи за историчара један од извора за студиознији рад на обради историје НОБ-е и револуције у Санџаку уопште.

Мр Миомир Дашић

РУДАРСКА ЧЕТА

Припремио Борислав Божовић, Војноиздавачки завод Београд 1974, стр. 329

Поводом тридесетогодишњице устанка радници Комбината Трепче предложили су да се припреми публикација посвећена револуционарној борби радника Трепче и Рударској чети. Одобрен је новац, формиран Иницијативни одбор и — крајем прошле године књига је изишла из штампе. Ова публикација са преко 80 чланака, прилога и сјећања претежно говори о рударској чети као борбеној јединици народноослободилачког рата и револуције, али даје и податке о револуционарној борби рудара Трепче и о комунистима Косовске Митровице прије и у току рата, као и основне податке о развоју комбината Трепче послје рата.

У првом дијелу књиге, под насловом „Од прве ћелије до првог пуцња“ (11—70 стр.), Душан Томо-

вић, Борислав Божовић, Данојло Митровић, Велибор Глигорић, Иван Крефт и Али Шукрија кроз чланке и сјећања приказали су рад Партије и развој радничког покрета у Трепчи и Косовској Митровици од формирања прве партијске ћелије 1919. године до устанка у јулу 1941.

Други дио књиге, под насловом „Од Трепче до Рудог“ (75—435 стр.), обрадио је Борислав Божовић. Аутор је приказао преузимање рудника Трепча од стране њемачког окупатора, његово настојање да обезбједи што већу производњу и превоз олова и руде за потребе њемачке индустрије, као и напоре комуниста Трепче и напредних рудара да онемогуће нормалну производњу. Већ 30. јула 1941. седам рудара Трепче, по задатку Партије, извело је акцију

рушења стубова на жичари којом се допремала руда. Тога дана отпочела је оружана борба рудара Трепче, која ће се све више распламтавати. На Копаонику се окупило више група рудара, шумских радника и омладине, од којих је током августа 1941. формиран Копаонички партизански одред. Аутор детаљно описује борбе и акције Одрета на подручју Копаоника и у Ибарској долини, нарастање Одрета, ослобођење студеничког среза и Рашке, борбе јединица Одрета, посебно Рударске чете, са Њемцима и четницима око Краљева, Ужица и у Санџаку — све до ступања Рударске чете у Прву пролетерску бригаду.

Трећи дио књиге, „Под пролетерском заставом од Рудог до слободе“ (441—672 стр.), доноси сјећања преживјелих бораца Рударске чете. У њима је приказан борбени пут чете од ступања у Прву пролетерску бригаду до ослобођења Београда. Приликом ступања у бригаду Рударска чета имала је 60 бораца, од којих ће половина погинути у току рата. Преживјели борци Рударске чете дали су у овој књизи приказ многих борби и акција у којима је чета учествовала, описали многе догађаје, згоде и незгоде из живота и рада

чете, и дали топла сјећања на своје пале другове.

У четвртој дијелу књиге, „Рударска чета је отишла — борба се наставља“, дати су прилози Али Шукрије, Фадила Хоџе и Павла Јовићевића, у којима је приказана активност КПЈ на Косову у руковођењу оружаном борбом, борба Партије за учвршћење братства и јединства народа Косова, као и борба народа Косовске Митровице и рудара Трепче против окупатора у периоду од 1942. до 1944. године.

У посљедњем дијелу књиге, под насловом „Рударска живи“, дати су литерални прилози о Рударској чети, подаци о народним херојима — радницима Трепче, сјећања на чету, начин на који рудари Трепче данас његују успомене и настављају традиције Рударске чете, као и подаци о развоју Комбината Трепче у социјалистичкој Југославији.

Ова књига представља значајан допринос упознавању историје радничког покрета и народноослободилачке борбе. Уз то, радници Трепче су овом књигом испунили дуг према рударима и другим борцима палим у борби за слободу.

С. Станишић

Гордана Томовић: „МОРФОЛОГИЈА ЋИРИЛИЧНИХ НАТПИСА НА БАЛКАНУ“

Београд 1974. године

Књига Гордане Томовић „Морфологија ћириличних натписа на Балкану“ је магистарски рад одбрањен на Филозофском факултету у Београду у јуну 1972. године. Студија се састоји из два дијела: морфологија ћириличких натписа (стр. 9—28) и каталога натписа (стр. 31—121). На крају књиге налазе се хронолошке табле и крета са убицираним налазима датираних ћириличних натписа на Балкану.

Рад обухвата датиране ћириличке натписе на камену и од опеке, од првих ћириличких епиграфских споменика до краја XV

века са територије Србије, Црне Горе, Босне и Херцеговине, и Далмације, а има неколико натписа из Бугарске и по један из Албаније и Грчке.

У стилском погледу ћириличке натписе на камену и од опеке аутор дели у три групе: прву групу чине калиграфски натписи; другу групу чине натписи који су изведени читко, уједначеним словима, али без изразите естетске вредности; у трећу групу спадају они натписи који су изведени непажљиво, невешто, чак и примитивно. Све три ове етапе присутне су на било којем ступњу у развоју епиграфског писма.